

mica și pres venerabilu patronu alu romanilor, adica de catra magnatulu secescu br. Apor. In catu pentru dn. Hosszu, apoi dea o pati și astazi dea intocma precum a palitu nu de multu cu frumosulu seu proiectu de lege electorala, pe care omnipotentii dilei în contradicere chiaru cu solemnele promisiuni facute de catra însusi comitele Andrássy, la aruncaru în cosulu de macalaturu. Dera cine va fi pacalitu pe dn. Hosszu, că se în duca din vechi'a sa specialitate, în care se afla și în se amestece în comisiunea acosta? Rea pacalitura; pe semne că se în faca de ura în ochii romanilor. Este inocentulu sermanulu, nu ve maniatu pe elu. S'au aflatu metropolitii și episcopi etc., cari cu luni mai înainte au compusu liste de romani și i au recomandat, cu totulu îndiesertu, ca-ci „amiculu și confratele” nostru br. Apor -și a tînuu de ca mai sacra datornicu, că se apere tîră de „daco-romani”, adica cum amu dice, de romani nascuti în Dacia, pre candu alții o apara de Panonromani, adica de cei nascuti în Pannonia.

Dera se camu lassmu siag' a în una cestiune atatu de seriôsa. Dupa noi, datoria membrilor comisiunei ar a reflecta pe ministru, ca și nu suntu ômeni de acea specialitate, și ca se cuvencă elu se schiame pe alții, și competiți, și scutiți de ura nationale; era barbati de acetia se mai afa astazi pre catu scimu noi, inca numai între membrii curtei de casatione și revisiune. —

Se luamu aminte!

Iuliu Madarasz pretinse în sied. din 12 strictă cecoscarea a legii scolare, și mai bune salariu pentru invetatori populari, nu numai de stat, ci și pentru cei confesionali, dandu noi proiectu de revolutiune, că de alta data se se specializeze folosirea sameloru votate, sub positiune de spese pentru invetamentulu popularu. Min. Pauler primise proiectulu cu reserva de rubrică pentru spesele neprediate; că se învoiesce inse la libertate investimentulu în scolele inferiori, cum pretinse Schwarz, că numai pentru scolele superiori, nici la revisiunea legii scolare, cu argumentu, că deseale schimbări nu suntu bune (pentru maghiari nu, dera pentru alții scome da). În fine propunerea lui Madarasz se primise.

Abia se recunoscu valere și 8-11 din legea scolaru, cu tute, ca și pana acum era lege, și dupa ce tute scolele confesionali, ce doredescu savoru, trebuia se capete ajutoru cerutu dela statu, atatu pentru lipse catu și pentru salariu invetatorilor. Acum, ca s'a mai primitu ordala intrarea în valere a acestui 8-o se nu lassmu nefosita ocaziunea de a nu pretinde ajutoru pentru scolele confesionali cu invetatori harnici, prin protopopi și acetia prin ordinariate, că se nu remana respinse pe aici teozu. Apoi rezultatu se în facemu cunoscutu publicamii, că se se vedea adevêrulu din fictiune. —

Tota în 12 se mai rotă pentru **Investimentulu adultiloru** 70.000 fl.; pentru candidati de profesori și invetatori populari 10.000 fl. Apoi

Pentru infiintarea de scole agronomice și industriale pe la scolele superioare poporale 100.000 fl.

Roguru, atata suma de bani, cata se votase și în anul trecut, spre a cai folosu s'a spendat! S'a facutu una, numai unu a singura scoala agronomica ori industriale pentru Romanii din tota Ungaria și Transilvania! Unde este ingrigirea statulu și de poporulu romanu plagiaru, deca elu face scole agronomice numai pentru maghiari cu limba' eschisuru maghiaru! Si deca nu, cum se pote numi unu mare statu feticu cu desconsiderare a tutei a unu poporu întregu! — Vitregu? desputatu tiranu ori paritescu și ecuitabile! Algeași episcopitu, care lu merita în faptu, care inse cele ecuitabile și conveniente se intiparesce în anima' poporulu, din care nise o fictiune nu la pote sterge!

Marile ordinariate de ambe confesii ale natiunii romane, cate suntu, tute, suntu pre umilitu rogale în loculu mahnuitalu poporu, că se binevoiesca a se colitilege și a da în re. gimu ori la corôns una petitiune solidară, că se în drôpta considerate strigatori'a necesitate și meritaru poporulu romanu, și în tute întreprinse se nu mai amane ai infinitia celu pecinu pe totu statulu una scoala preparandiale romana, una adica de fetiori și alta de fete, una scoala industriale, și separatu una scoala agronomica, cari se fa

întré confesiunile romane pariteticé tôte, pentru că stapanii cei cu man'a inchisa și cu pumnulu strinsu pentru romani, se nu opuna imposibilitate infiniataré acestoru institute stentoricé reclamate, mai reclamate, decatu milionele infrumtsariere Pestei și stipendiale pentru ciangail maghiari, cari n'au nici unu meritu pentru statulu nostru, de care merita romanulu în mesura atatu de dovedita și de istoria; seu deca nu va vre, atunci se ne recunosca a proportiune sarcelorulu portate pentru statu atata parte din bagetulu instructiunei publice, cata se cuvencă, dapa chia' a contribuirei poporulu romanu la tesaurulu statulu, facia cu celelalte popore constitutioidu de statulu seu compensulu lui, cata dividendu se cuvencă poporulu romanu, și noi, potu dice, ca totu poporulu romanu de aici, nu vomu fi hârca statu de hrapitôria, încatu se nu stingemu de unu banu, ce se cade altu statulu, dupa sarcina' portata de acele. Asia se ve ajute atotopintele a porta îndelungatu cu gloria adêrnera pedulu de parinti' poporulu și de archiere, cari -și pînusufletu pentru turmele sale!!! —

Preparandiu de fetiori și de fete romane!

E înecuitabilu, e asupritoriu, că unu poporu se mistofeaca pentru sine beneficiale statulu; și a proportiune contribuirei romanulu sum'a votata în bugetu se se fosofeaca pentru institute romane de crescere!!! Asta o cere dreptate!

Scimn pre bine, ca statulu a infiniataru atate preparandiu, fara că se fi avutu atata considerare catra romani, încatu a proportiune sarcelorulu, ce le pôria, și a contributiunei ce deprêra și elu în tesaurulu statulu, se infintiazé și pentru ei macaru una preparandiu curatu romanescă, la care se confuga candidati de invetatori fara temere de maghiarizare, cum s'a facutu pentru sceme și maghiari sub directiuni nationali! În Clusiu incea se afa acum inceputa o preparandiu de statu de fetiori și alta de fete, inse ambele totu numai în limba' de propunere maghiaru; din care cauza, pre-simtiendu romanii, ca institute voru fi numai maghiare, că nesece oficine de maghiarizare, nici ca s'au imbaltuira a concurge la ele, încatu acum abia se afa vreo 5 elevi preparandiali romani acolo. Planulu subtercanu la ministriu a fostu facutu, că preparandiu de fetiori se fa **pariteticu**, d'êr, d'ore! ca acum e totu numai maghiaru, cu tute, că se afa și 5 romani în ea, asupriti de greutatea limbii impuse. Deca planulu a venit intratru, cu caracteru pariteticu, apoi elu trebuia se se publice **că atare** mai de multu ori prin diurnale, ce-ose atunci a buna s'ema, ca ar' fi confugitu din tute partidele elevi romani; deca inse pariteticulu a fostu numai pre forma enunciatu, atunci elu se se reboteze nu numai dupa caracteru, ci și în reatate de atare și cu limba' romana întocmu; ori se se reintitoidu d'êr J. e. la Naxedua unu preparandiu atare de fetiori și de fete din tesaurulu statulu și ce se nu se indigneze romanulu, ca cu banii tui se cultivu numai maghiarismulu! — Eca dera, ca nu se pote escusa directiunea instit. ped. cu pretextu, ca n'au venit mai multu romani, ca-eci nici pomene nu se facu, cumca institutulu va fi pariteticu și ca romanii vora capata instructiune în limba' sa materna iesnetia.

Romanii totu astêpla cu sete, inse și cu indignatiune, că se se publice de una-data caracterulu acelu preparandiu de statu, ca o pariteticu și ca romaniloru, că fi ai statulu, inca li se deschide ocaziune a se perfectiuna la misiunea de invetatori populari nationali, cum se afa deschisa, cu desconsiderare maioritatei, poporulu țierei, pentru maghiari și inca din pungile nostre mai multu. Mai antau d'êr se se stabilize caracterulu pariteticu, apoi vor concurge pe apucate și romanii. Totu asemenea pretendu romanii și pariteticu institutulu pedagogicu pentru fete, pentruca pana atunci poporulu romanu indignatu de atata storiare și pentru maghiarizare seculu frumos! și i gata a se face și martiru pentru crescere romana nationale! Intrebati și pe inspectori. —

Cei dela mes'a verde a camerei pote sulava acosta tractare derja cu tendentiele maghiarizarei și cu parasierea de tota a interesorulu culturali romane și în Ardelu, unde și dielii voru striga respialtre în ceru pentru atata desconsiderare a fratiloru de una sôrte pe pamentu! —

Din comitatulu Clusului 14 Ian., Inseguin din Clusiu.

În Nr. Frazetu 98 fac'a a d'êr's, sub titulu: „Din comitatulu Clusului”, apare una core-

spondentia fara datu și subscriere, la care corespondentia permitimo a face urmatoriile observari.

Revenoscu, ca legea actuala e rea, — și debe se me exprima, ca cu acosta lege, — și pana candu acosta lege ucigatori'a de simintu constitutionalu va mai domina, respective avê potere, romanii din Transilvania sub nici unu pretextu nu se pote decide pentru una activitate, — și pe tute întreprinse trebuie se remana strensu pe langa politica' pasivitatei adoptate, — ca-eci în dia contra ori se ce pasu facutu pe terenulu activitatei e numai unu blamagiu, și una compromisiune cu unu milionu de romani și acosta atatu în universale catu și particulare; — și eu fara cea mai mica reserva declaru pe toti acei romani, și a celi sibiiani, — ori brasovieni, cari s'ar încometa a pasi la alegerele proxime dietale pentru activitate, de nescari ômeni nepractici, neesperiți și pe consecuentiam lipsiți de tota logica', — ca-eci lesne vi a siedê dvôstre dloru activisti în Sibiu și Brasoviu în salonele cele bine cladite, — langa caminulu celu caduros, — cu pung'a plina de bani, — și ladit'a plina de vinu din celu de 1862, — și tute activitatele dvôstre ce ati depene-o pe terenulu activitatei ar' fi, — nu mai multu, nu mai puțin, decatu pentru unu a serie și defasioru nescari idei false și lipsite de tota baza pe una, — s'eu d'êr's, — acelu a le tipari, — și impriastu cu concluzia de decisiune pentru activitate, — a propune seu mai bine a ve propune de ablegati — a ambitiona cu nescari sofisme seu frase gôle pe cutare seu cataru, clientu, sacristianu, seu mireanu, — din provincie, care din innesutali obedientia în contra convingereii sale (de o are) ve promite totulu, — și candu va deveni lucrulu la frangerea paniei, — nu va face nimic, — ca-eci nu pote, — ca-eci o lipsitu de tute, — ce voi aveti în abundantia; — apoi în apasa impregurariile sociale, — și în fine logu la respingiu în unu modu arbitraru, — de nu ești este artatu nici a cogeta pentru unu rezultatu!

Acosta rola e, — seu mai bine ar' fi impartita celoru mai teneri, respective doctoriloru din Sibiu și Brasoviu, — cari cu tute activitatele loru se vedu a fi necesari instruminte forta butace, d'êr neprovoletioru și intanescu, seu la casu din contra, — d'êr servile și lipsite de ori și ce constantia, era vorvedulu. . . . și a rezervatu rolu surugialu a netedi sielele mandioru, candu cu biciculu, candu cu palm'a îndreptandu din frene dupa placu, — ca pe nescari mandu frumosi și fuduli, — inse fara ratione! —

Dicu vi lesne dvôstre dloru din Sibiu și Brasoviu a combina și a ve decide pentru activitate, și apoi nici unulu nu ati avede — nu areți — și nici ca ati avê curagialu a esi în faptu pe terenulu activitatei aceluia la factu localu, — unde ve lipsece totulu, — ca-eci intru adêrneru sântei niscari teneri fara gyaxte.

Hanem gyertek ki a sikra, — unde vi va dice, meg pokroeztatlak (ve aruncu tiolulu pe capu și ve bucciszu) și în casulu celu — unu masu feticu în capu, — seu aratati, pana dupa trecerea actului. — Apoi! — apoi poti face ce vei vre! — ca-eci nici se te plangi, — nu ai out, și în casu deca te plangi, — atunci esti suspusiatu cu felu de felu de crime și excese eterogene, — pe baza acestoru suspusioru arestatu și per consequentiam, — persôn's, onôres, — materialu, — nevasta, — fata, — familia, — parinti', persecutati, — maltractati, și ruinati pe vecie! —

Dômnê! sciti voi de acetia? — deca nu, — atunci că persôna produrta ca tute miduloșe calatoriti pe diosu și ascultati simintulu celu debelastu mahnuitu alu poporulu, — și în specie ala inteligentiei romane, — care, deca voi sibiianiloru și brasovieniloru acoste tute le sciti, — și totusi nu ve sfiiți a ve declara pentru activitate, — respective a sumntia, invita și atitia simintulu inteligentiei romane de a pasi, pe unu terrenu ruralu de familie; — atunci cu durere, — inse fara cea mai mica reserva, trebuie se ve exprima și declara, ca suntuți niscari hidre mitone, fientle fara de conscientia, — și niscari societati conjurate în contra natiunii romane, — înainte carora nemicu nu este santu, — nu patria, nu natiune, — și familia! — candu din contra ati trebei se sciti, de ca tute intepiuneana umana se termina în cele doua curvinte „a astêpta și a spera!”

Inse concedeu-mi Dn. Redactor! — Eu nu amu doritu a face cu acea clica, și cublu carbonianu, — propusulu meu a fostu și este a replica afirmatorulu dnu correspondente din Clusiu instrate sub literile b) și c). (Va urmă).

Pentru că se informează publicul despre tentativele, ce continuă a se încesa în causa străfărmării școlilor confesionali în școlile de stat maghiare, damu loculu cerutu următoarei relațiuni și declarări a poporului:

„Bethleannu în comitatulu Solnocului interioru.

Preasfântule Die Redactoru!

Cu asta ocaziune mi lieu volla a te face cunoscutu giuristiile școlii romane gr. cat. confesionale de aici. — Cel ce vor, că si dîn petre se face maghiari, an încercatu în anulul acestă de repetite ori, că școlă noastră romana conf. din locu se o prafca în comunală, — va se difa în maghiara, — de si școlă în stare buna se sustiene si în preșentu de ctra aprăre la 1000 locuitori romani din acestu opîlu.

Locuitorii se au declaratu, ca si pe venitoru dupa legi o vor sustien din propriele lor poteri, — în Vnoembre a. e. d. suprunu inspektorului civilu scolaru, dōr a 4-6 oră, înscutu de vrey cățira aristocratii de aici si din giuru — prezentanduse aici — prin antistii comunali, a constrinsu poporul, mai cu sēmă numai poporul romanu, spre ala tentă si seduce la convorea înfiintării școlii comune cu maghiarii și evreii locuitorii. D. inspektoru dupa mai multe verdi si ascute, cari sēmenea a îngrusari, — espuendū, ca poporul maghiaru cu evreii au contribuit: se astopta numai denariulu romanilor și școlă de stat se au înfiintă. Ci eta fiindea adunarea acōsta a fostu chiaru într-o Mercuri (diu'ă tergului de septemmana de aici), unu slabu de angeru din poporul romanu, cam ametit de spirțulu necuratu iudaicu — fresce dupa multe vorbe si frase gōle ale stapanilor adunarei, — nescedind ce face, a contribuitu verbalu 5 f. v. a la școlă comună. Dupa care vedindu chiaru inspektorile civilu, ca poporul e în retacire, a distu ctra densulu, adica drōstra romanii voiti se fi aici școlă comună!! La asta s'ă redicatu unu sgomotu din poporu, care a rēspunsu: „Noi nu voim, nici ne trebuie —; noi vom sustien numai școlă noastră de preșentu confesională, de alt'ă nu vomu a școl.“ — Dupa asta scena ce e dreptu dilu protopopu de aici, apertand caracterulu școlii confesionale în fruntă poporulu, a protestatū ctra școlă intenționat, dōndu din partea poporulu romanu declaratiunea aiaturata la man'ă inspektorului.

În mai multe ronduri respectivulu d. inspektor a distu: ca cu școlă noastră gr. cat. n'are nima nimeca, — ci romane nețacata, că si mai înainte; — îndatā apoi a distu, ca voru si romanii a contribui ceva? În fine si mai pre urma, s'ă esprimatu, ca dōru pucinu se potu folosi cu ofertulu de 5 f. sēm nu seiu cāt ar fi fostu dola romanu, ci dōale ei trebuie înainte de tōte numai convorea școlii comunale, ca-co bani va mai dă si statū (f. resco în seculu legi de pre spatele poporulu), si prin urmare si ar face ei maghiarii școlă din bani romanesci.

0! Dănele, pana candu -ti mai lasi gintea fidela se suferē astelulu de tentajțiuni! Au dōra cine nu s'au impitru de dieci de ori poculu în inșelatoriulu și dupa acestu ala suferintiulu!! — Pre urma contribuitorulu de 5 f., vedinduse înșelatu a si retrasu ofertulu. — Diu protopopu al nostru G. T. despre tōte încercările si intențiunții facia cu asta școlă a facutu cunoscutu marifulu ordinariatu de Gherța, carele a binevoitū prin unu rescriu a laudat statulu zelulu energeticu ala poporulu, cāt si ala diui prota ctra școlă confesională, care de 20 de ani, de candu existe, nu e vedutu cu bunu ochi din partea multor'a. — Cu tōte acestu asta școlă este si va fi confesională românească. Insemnu inse, ca preutul si protopopulu de aici forțe multu va ară a se lupta pre venitoru pentru sustinerea acestei școlu. Va trebui, că neincetatu cu tōta ocaziune se predice poporulu romanu din asta parochia evanghelulu moralulu si ala romanulu, că acestu poporu odatu cu capulu se nu -si paraseșca școlă, ca uniculu arbore conservatorulu de nationalitate si aductorulu de fericie poporulu. — Dupa cum asdu e probabil, că școlă intenționat de statulu incepu la începutulu victorieu se se deschida, — si fara convorea romaniloru.

Inse statulu ce nu pōte face, numai nōne nu dă pace. — Ei die suprunu inspektoru! Au nu dta în an. tr. si fostu pres indetaliu cu rezultatu ulu progresulu prunciloru din școlă acōsta? Au nu tr ai esprimatu publicu, ca cu asta școlă populu trai este. Apoi ea e totu acea, si totu de acelu poporu bravu se sustiene si guvernēza. Deci ve rogamu: lasa-ne în pace.

Simeone Moldovanu.

Ilustr. die Inspektorulu suprunu scolaru;

La întrebarea Ilustr. vōstre ctra noi în seoa îndreptata: ca convoinemū a sprinji din parte-ni școlă centralu sēu comună, ce e a se redica si înfiintia aici în Bethleannu din lasarea în ministeriu de cultu si instrucțiune? Subscriși enunciamu următoari:

Declarațiune:

Fiindca noi locuitorii gr. cat. romani din comună Bethleannu, multiamtu providinții, ne bcuram de una școlă redicatu înainte cu 20 ani din materiulu solidu cu enorme spese, care coreșpunde legiulu de învățamintu, propunenduse înca obiectele în aceleși legi prescrie, și care datoramtu si pe venitoru nu numai a o conserva ca mari jertfe, ci si a staru prin cātă mai eclatant'ă ei îndofire, ba cu tempu a o provēdē tōtu în ințelesulu legiulu cu unu departamintu deosebīt a instruire a feteliulu, si lumitinduse ur. prunciloru scolaru si cu unu subinveștitoru. — Din aceste motive procedindū, subscriși membrii senatulu scolaru din locu si reprezentantii tuturor locuitorulu gr. cat. romani din Bethleannu ne declaram serbatorose pentru totōdun'ă, precum si în trecutū ne amu declaratu, cu dilu protopopu al nostru în fruntă, cumca noi din parte-nu: nici voim, nici potemu a avē, sprinji sēu a idealist despre alta școlă în comună noastră ori sub ce numire, afara de prementatiōnă noastră școlă confesională natională, în a carei posesiune suntemu, eschiviu pe acōsta si nu alta o vom sustienē si sprinji cu potērite nōstre morali si materiali dimpredna cu tōte averile ei.

Acestă declaratiune pōtimm din cōvintu în cōvintu a se petrecu în protocolu.

Bethleannu în 2 Noveembre 1871.

Georgiu Tecariu protopopu, inspektorulu școliloru tractatulu confesionali si presiedinteulu senatulu scolaru, Simeone Moldovanu inret. si propr. Alex. Diagănu membru sen. școl. si proprietariu. Petru Marzocu membru sen. școl. si proprietariu. Maftelu Popu membru sen. școl. si propr. Samsonu Chirtoșiu jūd comunulu si membru sen. școl. Iile Nedelica primu curatōru. Petru Diagănu, Toma Diagănu, Ioanu Diagănu, Lazaru Diagănu, Georgiu Moldovanu, Georgiu Chircu s. a. m. toți proprietarii. — Prin

Simeone Moldovanu m.p.,
invel. gr. cat. că scrietōriulu de n. n.

De la diet'ă Ungariei.

În ședințā dîn 13 Ian. ablegatul St. Majoros presenta unu proiectu de legu despre emanciparea, adica egal'ă îndreptărire a muieriloru cu barbati. Proiectulu e forțe scurtu, conștinu numai din 3 §§ — 1. § dice, ca muierile se aiba intru tōte drepturi egalū cu barbati. Alu 2. § țiene, că tōte dispunetiunile de pana aici, ce stau în contradicțiune cu acōsta legu, se ăsa din valōre. Alu 3. § în fine incredinție în executarea acōstei legi pe ministrulu de justitiu! Interesanta este motivarea, prin carea dilu Majoros -si recomanda proiectulu. Marele protectoru ala „secululu frumos“ incepū cu istoria, cum au fostu de fericiți stramosii noștri, tatalu Adamu si mamă Er'a în raiu. Acolo, dice proiectoriulu, barbatiulu si muieru au avutu drepturi egalū, si pecatindū Er'a, amēndu au fostu blăstemat, mosiulu Adamu că si bun'ă Er'a, si prin urmare ficale Er'a se aiba si drepturi egalū cu barbatiulu, nu numai suferinție!!

Se continuu apoi dezbateru speciala asupra bugetulu pentru ministeriulu de cultu. Cea mai mare parte din titluri se primese fara multa dezbateru. — La extraordinariu, unde pre sēmă musulni și preliminaru sume de 46.445 f. se nasce o dezbateru interesantă. — C. P. Szatmáry desaprōba organizatiunea musulni. Nicairi, dice, nu se ăsa unu inventariu despre obiectele ce se ăsa în proprietatea musulni. Propune deci a esmite o ancheta, care se organize musulu, ca-citi Palsky, directorele musulni, în consecință multeloru scolaru ocupatiuni, nu pōte se satisfaca dorinție publice în privință acōsta. — Palsky se nisuce a se aperi si respinge imputările ce i le faci Szatmáry. Cu privință la esprimarea parerei de reu a lui Szatmáry, cumca în musulu ungurecu nu se ăsa opuri, clasice din art'ă picturalu, lui Palsky inca

i paru reu, ca Raphael n'ă vrutu se se nasce în Kecskemet, der' acōsta, dice, nu este via'ă directorulu musulni. Rōga cas'ă a votā preliminarulu. —

În ședințā dîn 15 Ian. în dezbateru asupra bugetulu pentru sēmă musulni, L. Dobna, unu pre Palsky camila, pentru ca tōti cei ce pōrtă dōne sēmă mai multe obiecte suntă camile, cari inca au numai unu capu si dōze stomacuri, inse vōtēza bugetulu musulni. — M. Horváth descrie vieti'ă mușteribila a scriitoriloru erudit maghiari si propune a se votā marile literatu St. Toldy (Schedel de nascere) o suma de 4000 f. pentru facare unu pentru că se nu fi impedețatu din lipse materiulu în locuțarea istoriei literatule maghiare. Se întiețea, ca tōti ablegatii — maghiari, au primitu acōsta propunere, carea se avizeșca comisiunei financiaru.

Se mai rotara 7819 f. pentru galeri'ă natională de icone; 11.580 f. pentru belle-arte si pentru sprinjierea artistiloru betrani eminenti; 15.500 f. pentru cãutarea, desemnarea si rezervarea anticuțitorulu de artē; 3000 f. pentru restaurarea bisericeii din Brațfalau (în Transilvani'ă); 20.000 f. pentru edarea izvoareloru istorice si a monumenteloru unguresci; 5000 f. pentru înmulțirea bibliotecii academiēi maghiare; 10.000 f. chiriă (arenda) pentru galeri'ă de icone a țierei; 5000 f. pentru secțiunea matematică si de științe naturale a academiēi; 5000 f. pentru societate de științe naturale; 2500 f. pentru sprinjierea scriitoriloru seraci sēm a vedevorulu loru; 1500 f. pentru conservatoriulu nationalu maghiaru etc.

Recentiile extraordinariu se vōtēza: a) pentru scopuri besericesci 310.000 f. si anamtu pentru gr. cat. 93.000, evr. iud. 36.000, reform. 65.000, gr. ort. 100.000, unitari 5000, israeliti 5000 f.; b) pentru gimnasiulu romanu din Brașiova 4000 f. dupa multa dezbateru si obiectiuni din partea d. Babesiu, sub condițiunile de pana acum; pentru școlă reale superiōra din Sibiu 5000 f., pentru gimnasiulu serbescu din Neoplant'ă suntă preliminaru 8000 f., inse ministrulu propune a se edificā în Neoplant'ă unu nu gimnasiu serbescu de statu, pentru care dsa presenta si planulu, care se transmite comisiunei financiaru spre opinare, ar' pana atunci sumă preliminaru rămâne în suspensiu. — Sub c) si d) se vōtēza mai multe sume pentru înfiintarea unor preparandii etc.

Propunerea lui Demetriu Ionescu, spre a se votā pentru gimnasiulu de Belștinu unu ajutorulu de 4000 f. se transmite la comisiunea financiaru.

Se mai vōtēza 15.000 f. pentru conservarea ruinelorlu din Visegradu. P. Királyi reportēza în numele comisiunei centrale despre proiectele de legi, relative la contingentulu de armatā pre 1872, la sistematizarea contingentulu militaru dupa catagrafiā din 1869 si la înmulțirea batalioneloru de honved. — (la 800.000 —)

Vinețintu Babesiu, avēndu în vedere, ca nationalitatulu, si anume romanii, unu poporu de trei milioane sufete, nu sunt destulu de respectu în privință instrucțiuniloru, presenta unu proiectu de resoluțiune, dupa care camera ar avē prōtuce pre ministrulu, a se îngrigii, că școlarii de limba maghiara se se instrueze în limb'ă loru maternu în școliele mediocre.

Ministrulu Pauler declara, ca nu e de lipsa a lu provōcū prin unu conștinu separatu, spre a-si impinți detoriu'ă, ce i o impune leges. Școlarii de limba maghiara se iēu în consideratiune, inse dōca acōsta totuși nu se întempla, este unu abusu!!; gravameulu este der'ă loculu seu si reula se va delatā de buna sēmă. — D. Irányi inca doresce, că se nu mai obrina abusuri (doreșce!!).

Emieru Iránka dorēndu a rectifiē numai datulu în privință valōchiloru. Chiaru dupa datele lui Czernig, dice dsa, cari suntă cele mai favorabile pentru valachi, în Ungari'ă si Transilvani'ă suntă numai 2.200.000 de valachi. De 3 milioane nu pōte fi der'ă nici vorba. (Biatu poporu romanescu, cu cātă dragoste vorbescu despre line în parlamentulu ungurecu, dice Rep. „Fed.“)

Vincențiu Babesiu este gal'a a-si retrage propunerile in urma asigurarii ce i a data ministrului.

Cu acest'a bugetului ministrului de cultu si instructiunea publica este pro deplina deliberata si camera trece apoi la dezbaterile generale a bugetului ministeriului pentru apărarea țerei, care este reprezentat prin deputatul Ernesto Hollán, ca comisarul guvernului.

Cu privire la acestu obiectu Col. Tisza face propunerile, ca camera, votandu bugetulu, se învite totodata ministrului pentru apărarea țerei, ca acest'a se-si de cātu mai curundu parerea despre modulu, cum s'ar poté crea una armata destul de numeroasă si bine-armată, carea se sté numai sub dispozitiunea parlamentului si a guvernului ungurescu, si fara ca prin acest'a se se ingrauneze țier'a financiarminte.

Gabriele Varády procedindu din alte considerante, inca propune ca camera se voteze 400 mii fl. pentru pensionarea honorabililor din 1848/9, a vedavelor si orfanilor loro, si se învite pe ministru a presentá cātu mai curundu un proiectu de lege despre acestu obiectu.

Dupa ce vorbescu mai multu oratori la acestu obiectu, dezbaterile generale se inchiaia si, fiindu timpul înaintatu, remane, ca comisarul guvernulu se-si desfășure parerile in sediint'a de mane. Ministrul presied. Lojnyay inca si rezerva dreptulu de a face in sediint'a de mane ôre-cari observatiuni la propunerile lui Tisza si Varády.

Lege pentru regulamntarea legii dela 1729 Iuliu 1871.

Art. 1. Concesionarea calilor ferate acordata la 21/9 Novembre 1868, ducilor de Ujest si de Ratibor, contelui Lehndorf si Dr. Strouberg, fiindu rezultata, societati actionarilor formata pre bazea legii dela 17 Iuliu 1871, va construi si termina liniile ferate prevedute prin acea concesione dupa conditiunile stipulate in articolele următoare:

Art. 2. Acesta societate va intrá dela dat'a promulgareii presentei legi in tôte drepturile si îndatoririle vechilor concesionari, precum si in posesiunea tuturor liniilor acestui drumu de feru in constructiune, a tuturor constructiunilor aflate pre deslus, a întregului materialu miscatoru si a tuturor materialelor aprovisionate.

Ex isa asupra constructiunii, seversirea si exploatarea următoarelor linii:

- Romanu prin Tecuci si Galati, cu imbrambimntulu dela Tecuci la Barladu;
- dela Barabosi prin Brail'a, Bozeu, Ploiesti, Chitila si Pitesci si Bucuresti;
- dela Pitesci, Slatina, Craiova si Turnu-Severinu, Verciorov'a (frontiera);
- junctiunea între garele Filaretu si Tergovesti la Bucuresti;
- ramurile dela garele Galati si Brail'a si la portu.

Art. 3. Tôte lucrarile terminate seu numai începute de catre consiliu de administratie au acestora cali ferate, conformu art. 7 din legea dela 17 Iuliu, se vor primi de societate, împoindu guvernulu sumele cheltuite pana in momentulu intrării societati in posesiunea acestora linii.

Art. 4. Societatea va seversá si predá liniile prescise în art. 2, a) b) c) e), la 1 Septembrie, éra junctiunea dintre garele dela țier'a d), dela 1 Decembrie 1872; podurile si viaductele se pota construi provisoriu de lemanu, éra lucrarile definitive de feru si p'tra se vor termina in terminu de trei ani dela promulgarea acestei legi.

Art. 5. Guvernulu va dá societati actionarilor, la 1 Ianuaru 1872, una suma de 4,760.000 lei, precum si 4,760.000 lei la 1 Iuliu aceluasi anu, tôte aceste sume garantate in fondulu drumului de feru.

Dela la 1 Septembrie 1872, liniile dela art. 2, țier'a a) b) si e) vor fi terminate si primite, garantu de mai susu încetata.

Dela societatea va termina mai înainte de 1 Septembrie liniile Romanu-Galati-Brail'a si Bucuresti si voru fi in stare a fi primite de guvern, atunci

garant'u pentru aceste linii va datá din diu'a primirei loro de catre guvern.

Doband'a de 7 1/2 % garantata de statu pentru liniile dela art. 4 țier'a a) b) d) si e), precum si pentru acelea dela art. 6, nu se va plăti cu guvernul decatu din diu'a seversirii si primirei loro de catre guvern.

Durata concessiunii va începe dela 1 Iuliu 1871. Art. 6. Societatea va termina constructiunea liniile Pitesci, Slatina, Craiova, Turnu-Severinu, Verciorov'a (frontiera), in terminu de 3 ani dela dat'a promulgareii presentei legi.

Podurile si viaductele se pota construi provisoriu de lemanu, éra lucrarile definitive de feru seu p'tra se vor termina in terminu de 6 ani dela promulgarea presentei legi.

Art. 7. Podurile si viaductele provisorie si definitive, statu acelea pentru sectiunea dela art. 6, cātu si acele prevedute în art. 4, se voru face din fondulu de constructiune.

Art. 8. Guvernulu garanté, conformu concessiunii, una doband'a de 20.250 lei pre kilometru.

Art. 9. Dobandile pentru capitalulu reprezentatu de susu-disele cali ferate (determinatu prin art. 11) se garanté de catre statu si se voru trece in bugetulu anualu ca detoria a statului, mai antaiu pentru liniile mentionate în art. 4 si in urma-terea pentru acelea dela art. 6 îndata dupa terminarea si primirea loro de catre guvern.

Art. 10. Déca in terminulu prescisu de art. 6 nu se va seversá linia Pitesci, Slatina, Craiova, Turnu-Severinu, Verciorov'a (frontiera), seu déca in cursu de unu anu dela promulgarea acestei legi nu se vor începe lucrarile, guvernulu va poté concesione constructiunea si a ori-care alta compania, fara nici un dreptu de contestatiune din partea societati. Diferent'a anuitatilor ce ar poté resultá in acestu casu din cifr'a totale, a se inscrie in bugetu pentru tôte resulu, se va plăti in comptulu societati, retinându din anuitatile garantate pentru liniile dela art. 4.

Déca isse nici liniile dela art. 4 nu voru fi fostu terminate si primite în terminulu prevedutu in acele articulu, atunci societatea va fi deposidata imediatu de catre guvern din posesiunea acestei linii, si nu va avé altu dreptu, decatu se priméca dela statu, prin plata de anuitati, valoarea lucrarilor seversite si constatate printr'una comisiune de patru experti, admisa de ambele parti; doi experti se voru numi de societate si doi de guvernul romanu. Acesti patru experti, înainte de a procedé la ori-cé alta lucrare, voru alege unu altu ciucleas expertu.

La casu de neintélcetare asupra alegerei acesteia, presedintele curții de casatiune numesce pre acestu altu ciucleas expertu.

Resultatulu acestei expertize este definitivu.

Din valoarea lucrarilor se va deduce mai antaiu suma de 9,520.000 lei avansata prin art. 6, si restulu se va plăti prin anuitati cu 7 1/2 % doband'a.

Numai casurile de forția majora se pota invocá pentru întârziari, în terminele prevedute în art. 4 si 6, cari se voru aprociá si recide de catre tribunalulu de arbitri, prevedutu in concessiunea primita în art. 27.

Art. 11. Societatea este detoria a converti imediatu in actiuni obligatiunile depuse pana acum in suma de 200,791.125 lei. Ex va fi asemenea in dreptu a converti in actiuni restulu obligatiunilor in circulatiune, cari nu se afa inca depuse, pana la suma întregá de 245,160.000 lei, emisa de vechilii concesionari.

Déca posesorii obligatiunilor nedepuse inca, ar refuzá se adhere la cele prescise de art. 4 din legea dela 17 (29) Iuliu, societatea va fi lientata a indemnizá conformu art. 6 din legea citata mai susu.

Societatea are dreptulu a emite, in risculu si pericolulu seu, actiuni si prioritati suplementarie pentru cheltuielile necesare la constructiunea calilor ferate Pitesci, Verciorov'a (frontiera), junctiunea între garele dela Bucuresti si a seversarii a terminare si reparatiunea liniilor specificate în art. 4.

In nici unu casu garant'u statului stipulata pentru totactiunile liniilor aratate în art. 4 si 6, si care se urea la 18,609.750 lei, corespundătorie la 119 kilometre lungime totale si definitiva dela Romanu la Verciorov'a (frontiera) si ramurile, nu

va poté trece peste acest'a cifra, ori-care ar fi cheltuielile sub ori-cé denumire, emisiunea actiunilor si a prioritatiilor suplementarie nepotându se plăti cu sarcina statului.

Societatea va avé insé facultatea pentru conversiunea in actiuni a obligatiunilor emise de vechilii concesionari, precum si pentru emisiunea actiunilor si a prioritatiilor suplementarie se repartiése suma de 18,609.750 lei, mentionata în aliniatulu precedentu, asupra sumei totale a capitalului reprezentatu in actiuni, in urmarea conversiunii si a emisiunii suplementarie.

Amortismentulu capitalului suplementariu ce societatea va emite in virtutea acestei articulu, va remane însé cu totul in sarcina sa, fondulu de amortismentu prevedutu de art. 17 din vechi'a concesione nepotendu privi decatu asupra sumei de 248,130.000 lei, corespundătorie cu lungimea trei-anghului resou de 199 kilometre.

Fondulu de rezerva si de amortismentu pentru capitalulu de 247,130.000 lei se va constitui îndata ce veniturile brute o voru permite, conformu art. 17 din vechi'a concesione. (Va urma.)

In ROMANIA partia conservativa face apelu prin diurnalulu ei „Pressa” cātu tóta suflarea ordinii si a conservatismului, ca se lolege mereu strinsu la olatia prin disciplina stricta; apoi ideele si cugețele uniforme trebuisé se reasa la potere presto liberalismulu desmatiatu nu numai într'unu statu, ci si in lumea tóta, matoria e tóta istoria dela creatiune începundu.

„Romanul” aduce din diariile de Petersburg scire, ca fabricile de arme si munitiuni lucrá diu'a noptea de multe luni, si min. de resbelu a comandata 119 milioane cartusie spre a se dá preste unu infanteriei, ce presupune ajunulu unu resbelu mare.

In Suedia mesagiulu reg. se lauda cu cele mai bune finantii si va mica contributiunea. Corbu albu între state.

Varietati.

Balulu Reunionei F. R.

Sambata in 15/27 Ian. se va fiéne balulu Reunionei femelor romane pentru ajutorarea orfanilor romane, la care prin acest'a se face invitare cuvenita.

Bilete de intrare á 1 fl. 50 cr. v. a. se afa la domni M. et L. László, H. Zeidler si Gabriele Tutsek.

Bilete numerisate pentru galeria á 2 fl. 50 cr. v. a. se voru afa la domni D. Demeter et Neff.

Comitetulu.

— (Diurnu si plann de investimntu). La oficiulu protopopescu gr. cat. romanu din Clusiu se afa de vendutu in folosulu fondului tractuale scolaru diurnu de a inferi seu inscrie absentiele, si progresulu pruncilor din scolele populare á 6 cr. esemplariulu, tiparita pre charitria de scrisu. Totu in folosulu fondului tractuale scolar se afa de vendutu si unu plann de investimntu pentru scolele populare á 6 cr. esemplariulu. In acestu din urma materi'a din tôte obiectele de investimntu, pofite de legea viciu, este împartita dupa 3 departamente ale pruncilor. Plannu acest'a s'a compus, pentruca s'a vedutu á fi forte de lipsa din cauza, ca fara unu plann de investimntu decentu nu sciu, ce si cātu se propuna din fiecare obiectu într'unu an. Ambele sume aprobate de prea veneratulu consistoriu metropolitanu din Blasiu.

Cursurile

la bursa in 23 Ian. 1872 stá asa:

Galbiu imperatoci	—	5 49	cr. v. a.
Napoleoni	—	9 17	—
Angoburg	—	114	—
Londonu	—	115 35	—
Imprestumulu nationalu	—	62 90	—
Obligatiunile metalice viciu de 5%	—	72 90	—
Obligatiunile rurale ungare	—	80 25	—
—	—	78 75	—
—	—	77 50	—
—	—	78 75	—
—	—	84	—
Actiunile bancoi	—	864	—
—	—	343	—